

társa nem kívánta átadni a múzeumnak. Bak István megmutatta a lelet előkerülési helyét Enying-Balatonbozsokon, ahol helyszínrajzot készítettem, illetve terepbejárást végeztem. A felszínről Árpád-kori cserepeket (fogaskerékmintás, csigavonalas, cserépbogrács töredéket), téglát, köveket és embercsontokat gyűjtöttem, amelyek arra utalnak, hogy itt egy kisebb falu, illetve annak temploma és temetője található. A leleteket és a gyűrűt az MNM-be szállítottam.

SIMONYI ERIKA

86. Értény határa (Tolna megye) Ő, Ró

Csicsavölgyi oldal (KÖH 23517): Torma István 1962-ben Érténytől Ny-ra, a Bedegkérre vezető dűlőút É-i oldalán, a Bűdöskúti-völgy mindkét oldalán középkori cserepeket talált. Ezt a lelőhelyet nem sikerült azonosítanom az esőtől lemosott szántóföldön, de a dűlőúttól D-re, a patak Ny-i felén a domb tetejéig felhúzódo őskori telepet találtam.

Ila-kúti-dűlő II. (KÖH 66864): A középkori Méhes falu – amelynek temploma is volt – a dűlőnevek alapján Érténytől DK-re, a Borzásigei-árok Ny-i oldalán feketett. 2011. május 9-én a kb. 2 km hosszú patak mindkét oldalát bejártam, de csak egyetlen, nem középkori lelőhelyet találtam. A patak alsó folyásának Ny-i felén, a Borzásigei-árok, a tőle Ny-ra folyó Kánya-ér, ill. D-ről a Koppány által határolt domb K-i oldalán kb. 300 m hosszán, közepes sűrűségben őskori és római kerámiát gyűjtöttem. A lelőhely D-i részén 4-5, egymástól elkülönülő kisebb római kőépület egyenként 5–10×5–10 m nagyságú, törmelékes foltját figyeltem meg.

K. NÉMETH ANDRÁS

87. Felsőpetény határa (Nógrád megye) Ő, LT?, N? Ú?

A Szlovák–magyar gázvezeték Nógrád megyei szakaszának régészeti terepbejárására 2011. október 25–28. között, valamint november 29-én került sor. A teljes nyomvonal hosszát bejártuk, azonban régészeti megfigyelést csupán a nyomvonal egyes szakaszain tudtunk végezni. Két, korábban ismert régészeti lelőhelyet újra azonosítottunk, valamint 13 új lelőhelyet regisztráltunk. Régészeti érdekű területként 9 helyszínt jelöltünk meg.

Fazekas-dűlő (KÖH 78927): A községtől 1,5 km-re ÉNy-ra, Bánk községtől D-re, a Bánk–Romhány elágazástól D-re 2 km-re, a Lókos-pataktól D-re, egy ÉÉNy–DDK irányú dombhát tetején található a lelőhely. A terület részben szántott, részben lucernával fedett, közepes látási viszonyokat nyújtott. Kevés paticsot és korongolt (népvándorlás kori, kelta?) kerámiát gyűjtöttünk. A terület növényzeti fedettsége miatt a lelőhely pontos kora és kiterjedése terepbejárás módszerével nem állapítható meg.

Széles-földek (KÖH 78925): A lelőhely a településtől Ny-ra, attól 1,1 km-re, a Pusztaszántói-patak és Lókos-patak között húzódo ÉÉNy–DDK irányú dombhát K-i végén, a dombtetőn, a Nőtincs és Felsőpetény települések közötti műúttól É-ra, attól 550 m távolságra található. Területén kevés paticsot és koron-

golt (újkori?) kerámiát, valamint egy hidrokvarcit-töredéket gyűjtöttünk. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll, szántott, jó látási viszonyokat nyújtott. A kevés leletet egy 200 m-es sugarú körben gyűjtöttük.

Munkatárs: Zandler Krisztián.

GUBA SZILVIA

88. Felsővadász, Semjék-dűlő (KÖH 46788)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, R, B, Ge

A 2004 óta ismert lelőhely a Felsővadászlól Kupa felé vezető úton, a volt tsz teleptől D-re, az út Ny-i és K-i oldalán, a Vadász-patak Ny-i partján helyezkedik el. Az itt tervezett optikai kábel összekötötés nyomvonalán 2011. május 5–19. között végeztünk próbafeltárást. A munka során 7, egyenként 1,5 m széles szelvényt nyitottunk, melyek együttes hossza 179,2 m volt. Az 1–2. szelvényben nem kerültek elő régészeti jelenségek, míg a 3–7. szelvényben 41 jelenséget találtunk.

Az objektumok közül a középső neolitikumhoz köthető 2 nagy méretű agyagkitermelő gödör részlete és az egyikbe ástott, melléklet nélküli, zsugorított vázas temetkezés. A neolitikus jelenségeket 140–180 cm közötti mélységben tudtuk megfigyelni. A leletek közül kiemelkedik egy nagy méretű, egyik felén bordás aljú, összefolyóval rendelkező, kiöntős tál darabja, melyhez mindössze néhány hasonlót ismerünk az AVK és csoportjai lelőhelyeiről (pl. Miskolc, Fűtőház; Rakamaz, Tímár; Tiszadob, Poklos). A településrészlet a tiszadobi csoporthoz és/vagy a kora bükki kultúrához kapcsolható.

Az ásatás során egy gödörből késő rézkori, badeni kerámia-töredékek is előkerültek, a legtöbb jelenség azonban a késő bronzkor idejére keltezhető. Közöttük említést érdemel egy boltozatos kemence maradványa, több hulladék-gödör, egy nagy kiterjedésű objektum részlete állatszobrocskával, ill. egy égett járószint-részlet, melyen 25 nagy méretű, csonka kúpos, felső részén átfűrt agyaghehezék feküdt. A bronzkori jelenségek 60–170 cm mélységben jelentkeztek.

A feltáráson egy méhkas alakú, császárkori germán gödör részletét is megtaláltuk.

A régészeti jelenségek előfordulása és a domborzati viszonyok alapján meghatározhattuk a lelőhely É–D irányú kiterjedését (330 m), Ny–K-i kiterjedése azonban továbbra is bizonytalan.

Munkatársak: Homola G. Krisztina, Sáfrány Andrásné, Hajdú Melinda, Gyárfási József, Nagy Zoltán, Páll Gergely, Balogh Róbert, Hórász Lajos.

CSENGERI PIROSKA

89. Felsőzsolca határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Szk, Sza, N, Á, Ú, I

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság munkatársai 2011 februárjától folyamatos régészeti megfigyelést, leletmentést és megelőző feltárást végeztek a Sajó-, a Bódva- és a Hernád-völgyi árvízi fejlesztések munkálatai során.

2011 februárjában az M30 gyorsforgalmi út leosztójával szemben, a 3-as sz. fűt K-i oldalán kijelölt anyagnyerőhely

területén 3 új régészeti lelőhelyet azonosított Makoldi Miklós és Miskolczi Melinda a teljesen lehumusztolt felszínen (*Felsőzsolca, Árvízvédelem, anyaggyerőhely 1., 2. és 3. KÖH 76497, 76499 és 76501¹⁸*). Az 1–2. lelőhelyek a bronzkorra és a népvándorláskorra keltezhetőek, a 3. lelőhelyen Árpád-kori kerámiaanyagot is gyűjtöttünk.

2011 március–áprilisában Koós Judit, Lovász Emese és Simon László vezetésével az alábbi lelőhelyek feltárását végezték:

Csepnyik, Dél (KÖH 76495): A Sajó K-i partján végzett árvízvédelmi beruházások kapcsán a vasútállomástól ÉNy-ra 2011. március 10–15. között régészeti megfigyelést, majd leletmenő ásatást végeztünk. A feltárás során bronzkori település részletei kerültek elő az egykori szőlő és gyümölcsös helyén kialakított L alakú új töltés nyomvonalán. A megfigyelt és feltárt objektumok nagyobb része hulladékártoló gödör, ezeken kívül egy oszloplyuk, egy nagyobb földnyerő hely, és egy téglalap alapú földbemélyített padlójú ház került elő, ÉK-i sarkában kövekből épített tűzhellyel, a ház sarkaiban és oldalfalainak közepén oszloplyukakkal. Az objektumokból előkerült csekély leletanyag (behúzott peremű táltöredékek, seprős díszű oldal-töredékek, nagyobb méretű fazekak oldal-, és peremtöredékei, kónikus testű hombár töredékei, néhány finom fekete díszkerámia, valamint idöltöredék, tűzikutya, patics és állatsontok) alapján a bronzkor korai szakaszára keltezhetjük a településrészletet.

Csepnyik, Észak (KÖH 16566): 2011. március 29-től két héten át végeztünk feltárást a 6. sz. gátszakaszon. A humusztolás nyomán 63 objektum folytja bontakozott ki, melyek egy része sekély mélységű, leletanyag nélküli gödör, illetve egy árok volt. Kibontottunk egy 4 cölöpös házat, egyik sarkában mészkövekből rakott kis kemencével, melynek tapasztásából peremen belüli hullámköteggel díszített kerámia került elő. Az L-alakú feltárási terület túlsó szélén egy nagy valószínűséggel szkíta telep maradványai bontakoztak ki: amorf, többszörös gödrökkel tagolt objektumok, melyekből jellegzetes bronz nyílcsúcs, orsógomb, és felhúzott fülű bögre származik, nagyobb mennyiségű kerámia-töredék mellett. Téglalap alakú, égett falú gödrök, és egy kőpakolásos tűzhellyel ellátott, nagyobb méretű ház tartozott még az utóbbi régészeti korszakhoz.

OVIT 1. lh. (KÖH 90191): Felsőzsolcától É-ra, a Kis-Sajó egyik kanyarulatától K-re, egy kiemelkedésen, az itt található áramfejlesztő teleptől ÉNy-ra terül el. Átlagos tengerszint feletti magassága 115 m. Az ásatás során 50 régészeti objektumot azonosítottunk. Ezek két, egymástól markánsan elváló korszakba tartoznak: döntő többségük az Árpád-kor korai szakaszához kapcsolható, míg kisebb részben egy mindeddig nem ismert újkori temető Ny-i részletét tártuk fel. Ez utóbbihoz összesen 10 sír tartozik. A kora Árpád-kori objektumok döntő többsége tárológödör. Előkerült továbbá 3 szabadon álló kemence, valamint 6 félig földbe mélyített lakóépület maradványa is. Az egyik Árpád-kori veremház környezetében egy széles, az ásatási terület K-i szélé alá befutó, derékszögben kanyarodó

árok került elő. Pontos kora, leletanyag hiányában nem állapítható meg, azonban stratigráfiai helyzete alapján későbbi a kora Árpád-kori lakóháznál. Az ásatási terület D-i részén lévő Árpád-kori lakóházak között egy cölöpszerkezetes épület szabályosan rendeződő oszlophelyei kerültek felszínre.

OVIT 3. lh. (KÖH 90299): A településtől É-ra, a Kis-Sajó egyik kanyarulatában, a folyó bal oldali árterén, egy enyhe kiemelkedőn, mintegy 110 m-es tengerszint feletti magasságban található. A humusztolást követően 28 objektum folytja rajzolódott ki. A foltdokumentáció készítését követően a lelőhelyet további bolygatás nélkül visszatemették.

A tervezett gát nyomvonalában 2011. március–áprilisban végeztünk feltárást: 11 objektumot bontottunk ki, melyek közül gödrök, kemencék, oszlophelyek és egy kút jeleztek az egykori település(ek) meglétét.

A területet elsőként a római császárkorban lakták, erre utal az egyik kemencéből és a hozzá tartozó munkagödörből előkerült nagymennyiségű kerámia-töredék. Vélhetően ehhez a korszakhoz tartozott a tervezett anyaggyerő helyén, humusztolás során előkerült sír is, amely DK–ÉNy-i tájolású, nyújtott temetkezés volt, bal alsó lábszára felett egy vaskéssel.

A legtöbb, jellegzetes Árpád-kori (11–12. század) cseréptöredék az 1. sz. objektumból látott napvilágot, melyből nagy mennyiségű állatsontot is kibontottunk. Előkerült a település kútja is, betöltésében hullámvonalas díszítésű fazekak és egyéb töredékek mellett egy szerszámkövet, valamint állatsontokat találtunk.

A régészeti megfigyelést Hajdú Melinda, Miskolczi Melinda, Gál Viktor, Hajdú István, Nagy S. József, Nagy Zoltán, Pálfi Tibor, Páll Gergely, Szabó István végezte, a leletmentésen részt vettek a Herman Ottó Múzeum munkatársai: Szörényi Gábor régész, valamint Balikó Béla, Bogdán Péter, Homola Krisztina, Marozsán Zsolt, Szabó István, Szabó László.

KOÓS JUDIT – LOVÁSZ EMESE – SIMON LÁSZLÓ

90. Felsőzsolca határa (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő?, N?, Á

2011 folyamán terepbejárásokat végeztem a Miskolc–Nyíregyháza vasút korszerűsítése által érintett régészeti lelőhelyeken.

Csepnyik (MNy-1 lh., KÖH 76495): A vasúti nyomvonal 1858–1861 hm-szelvénye között kis kiterjedésű, ős-, vagy népvándorlás kori lelőhely nyomait találtuk meg. A jelzett területen egy bolygatott régészeti lelőhely nyomait fedeztük fel. Felsőzsolca Ny-i szélén a Sajóval párhuzamosan új árvízvédelmi töltés épült. A töltés a faluból Alsózsolcára vezető országúttól kb. 200 m-re éri el a vasutat. A töltés védett oldalán végigfut egy mély vízelvezető árok, mely ettől a ponttól kezdve a vasúttal párhuzamosan halad a Sajó felé. A V metszetű árok oldalában és aljában több régészeti objektum folytja látszódott, és körülöttük elvéve régészeti korú edénytöredékek is voltak. Az árok mindkét oldaláról – árvízvédelmi okok miatt – elszállították a kitermelt földet, így azt nem lehetett megvizsgálni. Azt, hogy egy régészeti lelőhelyet vágtak át a csatorna ásásakor, erősíti az is, hogy a település rendezési tervében ezen a részen egy régészeti lelőhelyet jelölnek, mely azonban nem szerepel sem a múzeumi, sem pedig a KÖH nyilvántartásban. A katonai fel-

18 A lelőhely Miskolc közigazgatási területére esik ugyan, de a nyilvántartásban Felsőzsolca településnév alatt szerepel.